

מראי מקומות - יומא

עב.

הכתוב מדבר, ובשעה שאינו לבוש בהן היו הטבעות מוזחות ועומדות, שהרי אי אפשר לו ללבשם בעודם מחוברות. והמנחת חינוך (ק; ב) דייק מלשון החינוך, שדוקא בשעת עבודה חייב, והקשה ממה שאמרו במכות (כב.) יש חורש תלם אחד ולוקה שמונה מלקיות, והקשתה הגמרא וליחשוב נמי מזיח חושן מעל האפוד, ושם היה בבית הקברות ולא בשעת עבודה, והניח בצריך עיון.

ג. המזיח חושן מעל האפוד וכו' לוקה

חקר התורת הקדש (ח"ב מ"ט, ב, ד"ה ובעיקר הלאו), האם לאו זה של הזחת חושן מעל האפוד הוא רק איסור, או שיש בו גם פסול בחושן ובאפוד. וכתב, שלשיטת הרמב"ם (כלי המקדש ט, י) שאיסור הזחת החושן הוא רק בדרך השחתה, פשוט שפסול, לפי שמסתבר שגדר שיעור השחתה וקלקול הנצרך ללאו הוא כדי לפסול הבגד.

ד. המזיח חושן מעל האפוד ומסיר בדי ארון לוקה

כתב הרמב"ם (כלי המקדש ט, י) 'וכל המזיח חושן מעל האפוד ומפרק חבורן דרך קלקול לוקה'. והקשה המנחת חינוך (ק; א) מנין למד כן הרמב"ם, ובסוגייתנו לא חילקו בכך, וכתב שהרמב"ם כתב כן מסברא, וכמו שחילק בענין בגדי כהונה. וחיידושי הגר"ח (על הש"ס אות נ"ח) העיר, שלגבי הלאו של 'לא יסורו הבדים', לא הצריך הרמב"ם שיהא בדרך קלקול. וביאר, שדעת הרמב"ם שקריעה היא דוקא בדרך השחתה, ובענין אחר אינו נחשב השחתה, וגם האיסור של 'לא יזח החושן' הוא איסור קריעה, שהם צריכים להיות מחוברים, ואף שאין זה קריעה ממש, ועל כן אינו עובר על הלאו של 'לא יקרע' כיון שאינם תפורים יחד, אבל עובר על הלאו של לא יזח שהוא גם ענין של קריעה, ולכך צריך להיות דוקא בדרך השחתה. אבל הלאו של לא יסורו הבדים, אינו ענין של קריעה, ולכך לא הצריך הרמב"ם דוקא דרך קלקול.

ה. והמסיר בדי ארון לוקה

כתב החינוך (מ' צ"ו) בשרש המצוה, שהוא 'פן נהיה צריכים לצאת עם הארון לשום מקום במהירות, ואולי מתוך הטרדה והחפזון לא נבדוק יפה להיות בדיו חזקים כל הצורך, ושמא חס ושלום יפול ואין זה כבודו', עוד כתב 'שכל כלי המקדש צורתן מחוייבת לרמוז ענינים גדולים עליונים וכו', ורצה הקל לטובתנו שלא תפסד אותה הצורה אפילו לפי שעה'. ולכאורה מבואר בזה שהאיסור הוא גם בשעה שאינו נושא בכתף, אבל לשון הסמ"ג (ל"ת רצ"ו) הוא 'שלא להוציא בדי הארון כשנושאים אותו בכתף, ובתורת הקדש (ח"ב, מ"ט, ד) העיר שלכאורה הוא שלא החינוך.

א. המקרע בגדי כהונה לוקה שנאמר לא יקרע

הקשה השפת אמת, מנין שלוקה בכל בגדי כהונה, שמא הדין של 'לא יקרע' נאמר דוקא במעיל שבו הוא נכתב בפסוק. ואכן החינוך (ק"א) כתב 'שלא להכרית פי המעיל של כהן גדול', ומשמע שרק קריעת המעיל כלולה בלאו, אבל קריעת שאר בגדים לא, ולכאורה תמוה מסתימת סוגייתנו, שמשמע שהוא הדין בשאר בגדי הכהונה.

והרמב"ם (כלי המקדש ט, ג) כתב, 'והקורע פי המעיל לוקה שנאמר לא יקרע, והוא הדין לכל בגדי כהונה שהקורע אותם דרך השחתה לוקה'. ובמשנה למלך הביא דברי הקרבן חגיגה, שלדעת הרמב"ם יש חילוק בין המעיל לשאר בגדי הכהונה, שבמעיל לוקה גם שלא בדרך השחתה, ואילו בשאר בגדים אין לוקה אלא בדרך השחתה. אולם המשנה למלך כתב 'ולדידי ליתנהו להני מילי', ולא ביאר מדוע חולק על זה. וכתב המנחת חינוך (ק"א, א) שמדברי המשנה למלך משמע, שגם במעיל אינו חייב אלא בדרך השחתה.

ובטעם הדבר שלוקה רק בדרך השחתה, כתב הכסף משנה שם שלומדים זאת מנתיצת מזבח, שאין לוקים אלא בדרך השחתה. אבל המנחת חינוך חילק ביניהם, שבנתיצת מזבח כתוב 'ונתצתם את מזבחותם וגו' ונצטוינו שנשחית מזבחותיהם בדרך השחתה, ועל זה נאמר 'לא תעשון כן לה' אלהיכם', והיינו בדרך השחתה, אבל כאן מנין לנו שלא אסרה תורה אלא בדרך השחתה. אבל כתב שגם מלשון החינוך משמע שהאיסור הוא רק בדרך השחתה, ומסתמא כוונתו לדקדק מלשון החינוך שכתב 'לפי שהקריעה הוא דבר של גנאי אצלנו וענין השחתה וכו' שיירא מלקורעו ומלהשחית בו דבר'. וכתב, שמסברא אין לאסור קורע על מנת לתקן.

ובדעת הרמב"ם כתב שיש מחלוקת הסוגיות, ואכן בסוגייתנו מבואר שאין חילוק בין מעיל לשאר בגדים, אבל לדעת הסוגיא בזבחים (צה.) רק במעיל הקפידה התורה שלא לקרוע, והרמב"ם פסק כאותה סוגיא, ואיסור ההשחתה בכל בגדי הכהונה, הוא משום הלאו של 'לא תעשון כן לה' אלהיכם', וכתב שיש נפקא מינה משום איזה לאו צריך להתרות בו, שבשאר בגדי כהונה בדרך השחתה ההתראה היא מ'לא תעשון', ובמעיל שלא בדרך השחתה ההתראה היא מ'לא יקרע', ובדרך השחתה במעיל אפשר להתרות בו בשני הלאוין.

ב. המזיח חושן מעל האפוד וכו' לוקה

כתב היראים (שי"ז) שהאיסור הוא רק בשעה שהכהן גדול לבוש בהן, שהרי בטבעות התחתונות של החושן המרוכסות בפתיל תכלת של טבעות הכתפות אשר ממעל לחשב האפוד